

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 321/08-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka na neverejnom zasadnutí 10. marca 2009 vo veci prijatej sťažnosti JUDr. S. Š., B., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva JUDr. S. Š. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007 zrušuje a vracia vec Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

3. JUDr. S. Š. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Krajský súd v Trnave povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Trnave je povinný uhradiť JUDr. S. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 223,40 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsať centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2008 doručená s'ťažnosť JUDr. S. Š. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 321/08-14 zo 14. októbra 2008 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa na ďalšie konanie.

Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že s'ťažovateľ bol účastníkom konania vedeného na základe ním uplatneného reštitučného nároku podľa ustanovení zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“), ktorým požadoval náhradu za zničené trvalé porasty existujúce na pozemkoch „zabratých štátom“.

V sťažnosti uviedol, že v konaní boli prijaté viaceré rozhodnutia, ktoré mali rôzne výroky, až napokon nárok sťažovateľa nepovažovali za preukázaný. V priebehu celého konania neboli sporné otázky zúčastnených strán z hľadiska ich práv a povinností, ako aj aplikácia relevantných právnych noriem, na základe ktorých bol nárok uplatnený. V rámci argumentácie sťažovateľ uviedol, že celkový postoj súdov najvýstižnejšie charakterizuje vyjadrenie súdu na str. 10 rozsudku Okresného súdu Senica (ďalej len „okresný súd“), kde sa uvádza: „... navrhovateľ neunesol dôkazné bremeno ohľadom svojich tvrdení týkajúcich sa množstva a kvality trvalých porastov... v počte 3 000 hláv viniča a 100 ovocných stromov, a keďže vykonaným dokazovaním sa nepodarilo ustáliť iné množstvo ... súd návrh zamietol.“

Sťažovateľ ďalej citoval str. 14 rozsudku, kde sa uvádza: „... s veľkou pravdepodobnosťou z predmetnej odňatej nehnuteľnosti navrhovateľa boli v rámci HTÚP skutočne odstránené nejaké porasty, avšak ...“

Podľa sťažovateľa súdy mali k dispozícii hodnoverné doklady o tom, že v globálnom zábere, do ktorého spadali aj pozemky sťažovateľa, boli porasty likvidované. Súdy však dospeli k záveru, ktorý sťažovateľ považuje za priečiaci sa spravodlivému procesu z hľadiska ich povinnosti „objektivizovať sporné údaje“. Podľa jeho názoru si zamenili úroveň preukázania tvrdenia vo veci občianskoprávnej s vecou trestnoprávnou, v ktorej je povinnosťou „napr. pri krádeži preukázať aspoň to minimálne množstvo či hodnotu“.

Sťažovateľ poukázal na judikatúru ústavného súdu (I. ÚS 26/94), podľa ktorej každé konanie, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením základného práva na súdnu ochranu. Podľa sťažovateľa „je za takýto rozpor potrebné považovať aj taký postup súdu, v ktorom opomenie aplikovať ustanovenie zákona, umožňujúce, resp. ukladajúce rozhodnúť podľa jeho dikcie“. Konkrétne ide o ustanovenie § 136 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého „ak možno výšku nárokov zistiť len s nepomernými ťažkosťami alebo ak ju nemožno zistiť vôbec, určí ju súd podľa svojej úvahy“. Sťažovateľ uviedol, že ani okresný súd, ani krajský súd sa nepokúsili riešiť prerokúvanú vec v intenciách uvedeného ustanovenia.

V závere svojej argumentácie sťažovateľ uviedol: „Rozsudok Krajského súdu sa chybné vysporiadal aj s otázkou premlčania. Ustanovenia § 13 zák. č. 229/1991 Zb nehovorí nič o výške náhrady. Podľa neho uplatnený nárok možno podľa § 95 ods. 1/ O.s.p. meniť, pričom súd má iba obmedzenú možnosť zmenu nepripustiť.“

Takisto sťažovateľ poukázal na to, že ide o majetkový spor, a teda krajský súd porušením práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces zasiahol aj do jeho vlastníckeho práva, pretože mu svojím postupom odmietol ochranu poskytnúť.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007 porušil jeho základné práva zaručené čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj právo zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007 a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

Sťažovateľ zároveň žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 200 000 Sk z dôvodov, že táto suma „zodpovedá zásadám spravodlivosti s prihliadnutím na viacero faktorov, z ktorých najmarkantnejší je samotný dôvod sporu, vyplynúvši z krivdy v minulosti vzniklej, ale najmä neobjektívny prístup súdu, prakticky prenášajúci krivdu minulú do súčasnosti. Frustrácia z týchto faktov je pochopiteľná“, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Krajský súd v zastúpení jeho predsedom vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 11. decembra 2008 uviedol: „Krajský súd v Trnave vychádza pri vyjadrení k sťažnosti z toho, že právo sťažovateľa na súdnu ochranu nebolo porušené. Súd prvého stupňa i odvolací súd aplikoval správne príslušné ustanovenia zákona, upravujúce nárok sťažovateľa. Vo veci konali obidva súdy plynulo a bez prieťahov.

Sťažovateľ sa dostal do dôkaznej núdze, keď v konaní nepreukázal, že jemu, resp. jeho právnej predchodkyni, boli odňaté s poľnohospodárskou pôdou i trvalé porasty. V konaní bol preukázaný opak svedkami navrhnutými aj navrhovateľom.

Otázku premlčania posúdil odvolací súd správne s poukazom na skutočnosť, že sťažovateľ bol povinný uplatniť si svoj nárok najprv u povinnej osoby. Povinná osoba

neposkytla náhradu, sťažovateľ si ju uplatnil na súde. U povinnej osoby aj v návrhu na začatie konania sťažovateľ uplatnil náhradu za trvalé porasty sumou 40.000,-Sk. V priebehu konania túto náhradu zvyšoval. Sťažovateľ bol povinný uplatniť u odporcu ako povinnej osoby náhradu vo výške zodpovedajúcej odňatým porastom, ktorú po uplynutí lehoty podľa § 13 z.č. 229/1991 Zb. v znení noviel už nemal právo meniť. Právo na súdnu ochranu má odporca tak isto ako navrhovateľ. Išlo o sporové konanie, v ktorom väčšinou jedna strana nie je celkom spokojná s výsledkom sporu. Súd je povinný prihliadať na rovnosť účastníkov konania a uplatňovať platné právne predpisy, čo v tomto konaní bolo splnené.

Zastávam stanovisko, že Krajský súd v Trnave ako súd odvolací pri preskúmaní rozsudku Okresného súdu Senica č.k. 10/C/263/1992 postupoval správne a práva sťažovateľa na súdnu ochranu boli dodržané.“

Vo svojom vyjadrení predseda krajského súdu tiež uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

V podaní doručenom ústavnému súdu 23. decembra 2008 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ. V liste sťažovateľ uviedol, že nevyužíva možnosť odpovedať na vyjadrenie krajského súdu, pretože tento neuviedol argumenty, ktoré by neboli podchytené v samotnej sťažnosti. Poukázal len na to, že žiadne ustanovenie zákona č. 229/1991 Zb. nevyklučuje použitie niektorej časti Občianskeho súdneho poriadku pre prípad, že o nároku rozhoduje všeobecný súd.

Ústavný súd dospel k názoru, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a so súhlasom všetkých účastníkov konania od ústneho pojednávania vo veci samej upustil a rozhodol na neverejnom zasadnutí.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a jej príloh (rozsudky okresného súdu a krajského súdu) prihliadnuc aj na vyjadrenie predsedu krajského súdu zistil tieto skutočnosti:

Sťažovateľ si návrhom podaným na okresnom súde 29. decembra 1992 ako oprávnená osoba v zmysle § 4 zákona č. 229/1991 Zb. uplatnil reštitučný nárok, ktorým požadoval náhradu za zničené trvalé porasty pôvodne existujúce na jeho pozemkoch, ku ktorým štát zriadil užívacie právo v prospech právneho predchodcu odporcu a ktoré mu boli vydané pred podaním návrhu podľa uvedeného zákona.

Okresný súd o podanom návrhu rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 C 263/92 z 29. mája 2007, ktorým návrh sťažovateľa zamietol a ktorý okrem iného odôvodnil takto: „*Súd z vykonaného dokazovania vyvodil právny záver, že navrhovateľ v konaní neunesol dôkazné bremeno ohľadom svojich skutkových tvrdení týkajúcich sa množstva a kvality trvalých porastov na predmetných odňatých nehnuteľnostiach v počte 3 000 hláv viniča a 100 ovocných stromov a keďže vykonaným dokazovaním sa nepodarilo ustáliť iné množstvo trvalých porastov na predmetných odňatých nehnuteľnostiach, súd preto návrh navrhovateľa zamietol.*“ a ďalej tiež, že „*navrhovateľ nepreukázal množstvo, druh a kvalitu trvalých porastov na predmetných odňatých nehnuteľnostiach, navrhovateľ ohľadom týchto skutkových tvrdení neunesol dôkazné bremeno, okrem toho v rôznych etapách konania tvrdil rôzne množstvá trvalých porastov na týchto pozemkoch. Doplnením alebo novým znaleckým dokazovaním by sa nepreukázali nové skutočnosti, znalci pre posúdenie veci potrebujú dostatočne presné údaje o množstve, druhu a veku porastov. Z doteraz vykonaného dokazovania nevyplývajú údaje o trvalých porastoch na odňatých nehnuteľnostiach v rozhodnom čase.*“

V tom istom odôvodnení citovaného rozsudku okresný súd však aj celkom jednoznačne konštatoval (str. 14 rozsudku), že „*Súd mal v konaní preukázané, že na pozemku navrhovateľa bola vinica i sad ovocných stromov, tiež je nepochybné, že plocha vo výmere 10.044 m² bola navrhovateľovi odňatá a daná do užívania JRD v S. ...*“.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 9 Co 156/2007 z 27. novembra 2007, ktorým prvostupňové rozhodnutie ako vecne správne potvrdil. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že okresný súd sa mal po zrušení svojho pôvodného rozhodnutia z 8. septembra

2005 v novom konaní vysporiadať len s otázkami týkajúcimi sa množstva, druhu a akosti trvalých porastov nachádzajúcich sa na nehnuteľnostiach odňatých sťažovateľovi, resp. jeho právneho predchodcovi. Podľa vyjadrenia krajského súdu v odôvodnení citovaného rozsudku sa okresný súd s týmito otázkami vysporiadal na základe vyhodnotenia vykonaného dokazovania (listinné dôkazy, výpovede svedkov) a podľa neho správne vyvodil záver, že sťažovateľ v predmetnom konaní nepreukázal, že na nehnuteľnostiach prevzatých odporcom v 1. rade sa nachádzali trvalé porasty v takom množstve, druhu a akosti, aké uvádzal sťažovateľ v priebehu konania. Tvrdenia sťažovateľa nepotvrdili ani vypočutí svedkovia, ani listinné dôkazy.

Krajský súd tiež uviedol, že sťažovateľ podaným návrhom pôvodne uplatnil náhradu za trvalé porasty vo výške 40 000 Sk, v priebehu konania však dvakrát návrh vo vzťahu k výške uplatnenej náhrady zmenil tak, že požadovanú sumu zvýšil (návrh na zmenu z 22. marca 1996 a z 8. septembra 2005).

Krajský súd k tomuto ďalej v odôvodnení konštatoval, že *„Súd prvého stupňa sa nevysporiadal s námietkou premlčania, ktorú vzniesol odporca v 1. rade vo svojom odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa zo dňa 8. septembra 2005 napriek tomu, že odvolací súd mu túto povinnosť uložil. Ak účastník konania vznesie námietku zaujatosti, súd je povinný sa s touto námietkou vysporiadať a až následne konať vo veci. Opačný postup je procesným pochybením.“*

Túto otázku uzavrel krajský súd takto: *„Podľa ustanovenia § 13 ods. 1 veta prvá (zákona č. 229/1991 Zb., pozn.), právo na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 môže oprávnená osoba uplatniť do 31.12.1992. Neuplatnenie práva v lehote právo zanikne - ide o preklúziu práva.*

Navrhovateľ svoje nároky uplatnil podľa z. č. 222/ 91 Zb. v znení noviel (správne má byť č. 229/1991 Zb., pozn.). Podľa tohto zákona svoje práva mal, konkrétne náhradu za trvalé porasty na odňatých nehnuteľnostiach, uplatniť do 31.12.1992. Do tejto lehoty musel vyčísliť i výšku náhrady, ktorú požaduje za trvalé porasty. V tomto termíne navrhovateľ vyčíslil sumu 40.000,- Sk. Neskôr túto sumu upravoval, prvýkrát návrhom zo dňa 22.3.1996 a druhýkrát návrhom zo dňa 8.9.2005. V oboch prípadoch treba

vychádzať z toho, že jeho nároky nad 40.000,- Sk boli prekludované s poukazom na ustanovenie § 13 z. č. 229/1991 Zb. v znení noviel.

Súd prvého stupňa sa teda v tomto konaní mohol zaoberať len výškou náhrady za trvalé porasty v sume 40.000,- Sk, keď by bol navrhovateľ preukázal odôvodnenosť svojho nároku, čo sa v tomto prípade nestalo, vo zvyšku náhrady za trvalé porasty bolo potrebné návrh navrhovateľa zamietnuť ako prekludovaný.

S poukazom na tieto okolnosti odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa ustanovenia § 219 O.s.p. potvrdil.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podstatou prijatej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho práv konaním krajského súdu v rozpore so zákonom.

Predmetom posúdenia ústavného súdu bola teda otázka, či rozhodnutie krajského súdu bolo výsledkom konania, ktoré by rešpektovalo relevantné zákonné normy a ústavu.

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokúvaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (II. ÚS 172/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové a právne závery všeobecných súdov, ku ktorým dospeli pri interpretácii a aplikácii zákonov a ktoré sa stali základom pre ich rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (podobne aj II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 231/04).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali

za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj I. ÚS 13/00, I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04).

Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatňovaní práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky, keďže konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (III. ÚS 70/01).

Takýto zákon, ktorý upravuje postup všeobecného súdu v občianskom súdnom konaní je Občiansky súdny poriadok.

1. V občianskom súdnom konaní sa síce uplatňuje prejednací princíp, v zmysle ktorého spočíva dôkazné bremeno predovšetkým na účastníkoch konania, avšak pre prípady, keď účastník konania preukáže základ uplatneného nároku, ale objektívne z dôvodov, ktoré nie sú ním zavinené nemôže predložiť dôkazy týkajúce sa výšky uplatneného nároku určuje Občiansky súdny poriadok aplikovať ustanovenie § 136 OSP, podľa ktorého, ak možno výšku nárokov zistiť len s nepomernými ťažkosťami alebo ak ju nemožno zistiť vôbec, určí ju súd podľa svojej úvahy.

V posudzovanom konaní nebola sporná existencia, ale iba výška uplatneného nároku. Okresný súd, s ktorého závermi sa krajský súd stotožnil, vo svojom rozhodnutí dospel okrem iného k záveru, že *„Doplnením alebo novým znaleckým dokazovaním by sa nepreukázali nové skutočnosti, znalci pre posúdenie veci potrebujú dostatočne presné údaje o množstve, druhu a veku porastov. Z doteraz vykonaného dokazovania nevyplývajú údaje o trvalých porastoch na odňatých nehnuteľnostiach v rozhodnom čase.“*. A ďalej, že *„Súd mal v konaní preukázané, že na pozemku navrhovateľa bola vinica i sad ovocných stromov ...“*.

Samotný okresný súd ako súd prvostupňový teda priamo i nepriamo konštatoval v uvedenom prípade situáciu predvídanú ustanovením § 136 OSP, a síce nemožnosť zistenia výšky uplatňovaného nároku.

Bolo teda povinnosťou okresného súdu na zistený stav aplikovať relevantné ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku (§ 136) a určiť výšku nároku uplatneného sťažovateľom podľa svojej úvahy.

Rámec povinností štátnych orgánov, voči ktorým smeruje právo na súdnu a inú právnu ochranu upravuje čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Každé konanie štátneho orgánu, ktoré nie je v súlade so zákonom, t. j. ak štátny orgán nekoná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, protirečí príkazu ústavnej normy.

Postup všeobecného súdu, keď tento nekoná v súlade s procesnoprávnymi predpismi konania, treba považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 26/94).

V danom prípade krajský súd tým, že svojím rozsudkom potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu bez toho, aby sa vysporiadal s tým, či v tejto veci po vykonanom dokazovaní a takom jeho vyhodnotení, ako vyplynulo z rozsudku okresného súdu, nebolo potrebné aplikovať normatívne ustanovenie § 136 OSP, porušil svoje zákonné povinnosti ako odvolacieho súdu vyplývajúce z ustanovení § 219 až § 221 OSP v spojení s citovaným ustanovením § 136 OSP, a zároveň tak porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

2. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01).

Ak nepriaznivé rozhodnutie všeobecného súdu o návrhu sťažovateľa, ktorým sa domáha ochrany svojho vlastníckeho práva je výsledkom konania, v ktorom bol porušený zákon, znamená to tiež porušenie jeho základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy.

3. Ústavný súd sa zaoberal aj námietkou sťažovateľa týkajúcou sa interpretácie ustanovenia § 13 zákona č. 229/1991 Zb. krajským súdom v posudzovanom konaní. Ústavný súd konštatuje, že spôsob, akým všeobecný súd vyložil uvedenú právnu normu, sa javí ako arbitrárny a záver, ktorý z tohto výkladu vyplynul, treba považovať za zjavne neodôvodnený, odporujúci zmyslu a podstate úpravy reštitučných nárokov v zákone č. 229/1991 Zb.

Ustanovenie § 16 ods. 3 prvej vety zákona č. 229/1991 Zb. skutočne časovo limituje oprávnené osoby, aby svoju výzvu na náhrady (patrí tam aj náhrada za trvalé porasty) uplatnili v lehote uvedenej v § 13 zákona č. 229/1991 Zb., t. j. do 31. decembra 1992, a táto lehota je podľa toho istého ustanovenia lehotou prekluzívnou.

V prvom rade treba konštatovať, že krajskému súdu pravdepodobne unikol rozdiel medzi obsahom týchto dvoch noriem, pretože kým § 13 ods. 1 prvá veta zákona č. 229/1991 Zb. spája s uvedenou lehotou „uplatnenie práva na vydanie nehnuteľnosti“, ustanovenie § 16 ods. 3 prvej vety zákona č. 229/1991 Zb. hovorí o „výzve na vydanie náhrady“, ktorú spája prostredníctvom odkazu s lehotou „uvedenou v § 13“. Podľa názoru ústavného súdu však neexistuje žiadny dôvod, ktorý by oprávňoval súd na taký výklad, že súčasťou „výzvy na vydanie náhrady“ (z kontextu s ďalšími ustanoveniami zákona je zrejmé, že malo ísť o výzvu voči povinnej osobe) má byť presné vyčíslenie výšky náhrady. Naopak, už z povahy týchto a podobných reštitúcií zjavne vyplýva, že v prvom rade išlo o odškodnenie oprávnených osôb za krivdy majetkového charakteru z predchádzajúcich rokov so zreteľom aj na právne istoty niektorých povinných osôb (preto prekluzívne lehoty). Vychádzajúc z uvedeného je len ťažko možné predstaviť si, že by oprávnené osoby, ktorých štát na dlhé obdobie zbavil možnosti užívať svoje pozemky, a tým aj akéhokoľvek „dozoru“ nad nimi, boli schopné v relatívne krátkej lehote nielen vyzvať povinnú osobu na náhradu, ale zároveň aj zistiť rozsah škôd na trvalých porastoch a tieto škody vyčísliť. Krajský súd napriek tomu v odôvodnení napadnutého rozsudku explicitne tvrdil, že časť nároku, ktorý sťažovateľ

uplatnil na súde, zanikla v dôsledku preklúzie práve pre jeho nedostatočnú kvantifikáciu v lehote do 31. decembra 1992. Navyše, krajský súd záver o prekludovaní sťažovateľových nárokov vyslovil v súvislosti s konštatovaním, že prvostupňový súd sa nevysporiadal s námietkou premlčania vznesenou v konaní odporcom, čo sú zjavne odlišné právne inštitúty, takže túto časť odôvodnenia jeho rozsudku možno považovať aj za nepreskúmateľnú.

Rozhodnutie súdu nemôže byť ústavne akceptovateľné, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo a jeho odôvodnením došlo k porušeniu základných práv účastníka konania, a pokiaľ medzi týmto porušením a rozhodnutím existuje priama príčinná súvislosť.

Ústavný súd preto vyslovil, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 156/2007 boli porušené základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru (1. bod výrokovej časti nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe toho, že ústavný súd rozhodol o porušení označených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy tento rozsudok zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2. výrokovej časti nálezu), v ktorom bude krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk, ktoré odôvodnil tým, že *„Táto suma zodpovedá zásadám spravodlivosti s prihliadnutím na viacero faktorov, z ktorých najmarkantnejší je samotný dôvod sporu, vplynuvší z krivdy v minulosti vzniklej, ale najmä neobjektívny prístup súdu, prakticky prenášajúci krivdu minulú do súčasnosti. Frustrácia z týchto faktov je pochopiteľná.“*

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa názoru ústavného súdu výrok rozhodnutia deklarujúci porušenie práv nemožno vzhľadom na okolnosti tohto prípadu („znásobenie“ majetkovej krivdy z minulosti) považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, preto priznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd priznal v tomto prípade finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (3. bod výroku nálezu), ktoré podľa jeho názoru zohľadňujú predmet a charakter posudzovaného konania, ako aj konkrétne okolnosti tohto prípadu a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa, ktorá spočíva aj v neúmernej dĺžke súdneho konania súvisiacej aj s porušením jeho práv.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom, pričom ich výšku nešpecifikoval.

Pri stanovení výšky priznanej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal ústavný súd z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) s tým, že predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'učinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2008 v konaní pred ústavným súdom sa určí ako 1/6 z výpočtového základu (t. j. zo sumy 19 076 Sk), čo predstavuje sumu 105,40 € (3 176 Sk) a hodnota režijného paušálu 6,30 € (190 Sk).

Sťažovateľ v danom prípade mohol požadovať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom v súlade s uvedenými ustanoveniami vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie vo veci – sťažnosť), teda 2 x 105,40 € + 2 x 6,30 €, spolu 223,40 €.

Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde náhradu trov právneho zastúpenia v sume 223,40 € (4. bod výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2009